

ВІДГУК

офіційного опонента

**кандидата юридичних наук, доцента Литвина Олексія Валерійовича
на дисертацію Логвиненко Аліси Олександрівни
за темою «Процесуальна компетенція органів публічної адміністрації:
теорія та практика реалізації» на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми

Логвиненко Аліса Олександрівна здійснила системне наукове дослідження актуальної теми, пов'язаної із визначенням процесуальної компетенції органів публічної адміністрації.

Наукове супроводження державотворчих процесів, що відбуваються в Україні, потребує наповнення новим змістом основні правові категорії та оновлення праворозуміння правових явищ, відображення яких у дослідницьких напрацюваннях є результатом критичного осмислення існуючого нагромадження наукових робіт у взаємозв'язку із сучасним станом правового регулювання та практики його застосування. У такому контексті звернення до проблематики визначення сутності процесуальної компетенції органів публічної адміністрації обумовлено, у першу чергу, необхідністю формування нових та оновлення вже існуючих наукових підходів до місця і ролі органів публічної адміністрації у системі захисту прав людини, включно із правами осіб, які проходять службу в органах державної влади, органах місцевого самоврядування.

Відповідно, немає сумніву в тому, що наукове дослідження процесуальної компетенції органів публічної адміністрації є вкрай потрібним і своєчасним для забезпечення захисту прав та інтересів людини.

Для правового регулювання зазначених процесів в Україні ухвалено нормативні акти, спрямовані на забезпечення руху в напрямі формування

суспільних адміністративних правовідносин. Із часу набуття Україною незалежності простежується стійка тенденція до збільшення загальної кількості нормативно-правових актів, однак питання процесуальної компетенції органів публічної адміністрації у них залишається досі невирішеним. Проблематика процесуальної компетенції органів публічної адміністрації була й залишається актуальною через необхідність упорядкування значної кількості норм права, що регулюють суспільні адміністративні правовідносини у даній сфері, а також підвищення ефективності правового регулювання процесуальної компетенції органів публічної адміністрації.

Дисертаційна робота «Процесуальна компетенція органів публічної адміністрації: теорія та практика реалізації» зумовлена необхідністю наукового супроводження основних завдань, визначених вимогами Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року. (затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р).

Проблема процесуальної компетенції органів публічної адміністрації на теоретичному рівні вивчена ще не достатньо, тому назріла необхідність проведення системного правового дослідження цього феномена. Все вище зазначене і зумовлює актуальність дисертаційного дослідження Логвиненко А.О.

Належна ступінь обґрунтованості й достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій

Мета дослідження – визначення сутності, змісту процесуальної компетенції органів публічної адміністрації, визначення її принципів, а також видів форм її реалізації, формулювання на цій основі конкретних пропозицій щодо вдосконалення чинного адміністративного законодавства, окреслення напрямів його подальшого розвитку.

Для досягнення поставленої мети автор уміло вирішує низку наукових завдань: систематизує наукові дослідження щодо сутності процесуальної

компетенції органів публічної адміністрації та її розмежування із суміжними правовими поняттями; формулює поняття та визначає види процесуальних форм реалізації компетенції органами публічної адміністрації; визначає критерії розмежування процесуальної компетенції органів публічної адміністрації у адміністративних юрисдикційних та адміністративних неюрисдикційних провадженнях; надає характеристику процесуальній компетенції органів публічної адміністрації у позасудових адміністративних юрисдикційних провадженнях; надає характеристику процесуальній компетенції органів публічної адміністрації в судовому адміністративному процесі; окреслює напрями вдосконалення процесуальної компетенції органів публічної адміністрації як суб'єктів проваджень: у справах про адміністративні правопорушення; за скаргами громадян в органах публічної адміністрації; дисциплінарних проваджень тощо.

Необхідно підкреслити, що положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані. Під час дослідження застосовано ряд методів, обраних автором з урахуванням специфіки поставленої мети, а також об'єкта і предмета дослідження. Заслуговує на увагу застосування автором широкого арсеналу методологічних прийомів. Так, ваги дослідженню надає застосування А.О. Логвиненко системного підходу, що передбачає розкриття суб'єкта публічної адміністрації як системи, що знаходить свій вияв у сутності та природі його процесуальної компетенції. Зазначений підхід зумовив застосування як загальнонаукових, так і спеціально-юридичних методів наукового пізнання в його межах. Застосування дисертантом структурно-функціонального методу у поєднанні із формально-догматичним надало можливість надати характеристику процесуальній компетенції органів публічної адміністрації у позасудових адміністративних юрисдикційних провадженнях, а також у судовому адміністративному процесі. За допомогою формально-догматичного методу у поєднанні із порівняльно-правовим окреслено перспективні напрями

врахування зарубіжного досвіду визначення процесуальної компетенції органів публічної адміністрації.

Характерним у роботі є те, що більшість положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дослідженні, належним чином обґрунтовані та апробовані. Вони не лише поглиблюють теоретичні знання у галузі адміністративного та адміністративного процесуального права, але й можуть бути використані для вдосконалення законодавства в зазначеній сфері, зокрема, при удосконаленні процесуальної компетенції органів публічної адміністрації.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи новизну основних положень дисертації, слід зазначити, що вона виявляється як у підході до комплексного дослідження теоретичних та практичних питань процесуальної компетенції органів публічної адміністрації, так і у запропонованих автором теоретичних положеннях, обґрунтованих висновках, рекомендаціях та пропозиціях щодо вдосконалення законодавства України з даного питання.

Дисертація Логвиненко А.О. відзначається науковою новизною, зокрема, автором вперше у вітчизняній науці адміністративного права визначено сутність, зміст процесуальної компетенції органів публічної адміністрації, визначено її принципи, а також види форм її реалізації; окреслено напрями подальшого розвитку чинного адміністративного законодавства.

Автором визначаються методологічні положення стосовно того, що правове регулювання процесуальної компетенції органів публічної адміністрації зводиться не тільки до розробки і прийняття проекту Закону України «Про адміністративне оскарження», а є постійним процесом, спрямованим на подальше законодавче упорядкування суспільних відносин щодо даного питання як в структурі зазначеного Закону, так і в структурах інших кодифікованих галузей вітчизняного законодавства, насамперед Кодексу

України про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного судочинства України відповідно до норм Конституції України.

Здобувачем послідовно і системно проаналізовано широкий спектр правових проблем, що стосуються визначених мети і завдань дослідження. Проведене наукове дослідження дозволило сформулювати висновок, що нині сформовані достатні передумови до наукового обґрунтування необхідності здійснення системного правового регулювання процесуальної компетенції органів публічної адміністрації.

Заслуговують на схвалення підходи автора щодо систематизації наукових досліджень стосовно сутності процесуальної компетенції органів публічної адміністрації та її розмежування із суміжними правовими поняттями, зокрема, «повноваження», «юрисдикція».

Запропонована архітектура дисертації є обґрунтованою і логічно побудованою. Дисертаційна робота відзначається системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається із вступу, нерозривно пов'язаних між собою трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Структура дисертації повністю відповідає завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми та вирішити завдання, поставлені дисертантом при написанні роботи.

У вступі дисертації обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, висвітлено зв'язок роботи з науковими та державними програмами, планами, темами; визначено мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження; його методологічну основу; розкрито наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення, апробацію та опублікування одноосібних результатів дослідження, його структуру та обсяг. За розділами структура дослідження викладена наступним чином.

Перший розділ «Теоретичні та правові основи дослідження процесуальної компетенції органів публічної адміністрації» містить два підрозділи, в яких досліджуються основні категорії та обґрунтовується методологічний підхід до дослідження. Дисертантом вказано про процесуальну компетенцію як

узагальнену категорію, що відображає правову основу здійснення цілеспрямованих дій публічно-владним суб'єктом, який нею наділений; наголошено на поодинокому характері дослідження процесуальної компетенції; сформульовано поняття та визначено види процесуальних форм реалізації компетенції органами публічної адміністрації; доведено необхідність усунення окремих недоліків процедурної форми проваджень, що відкриваються у зв'язку із вчиненням адміністративних правопорушень; наголошено на принциповому оновленні законодавства у сфері адміністративної відповідальності.

У другому розділі «Зміст процесуальної компетенції органів публічної адміністрації» вірно наголошено, що загальноправові засади регулювання суспільних відносин є орієнтирами щодо вдосконалення критеріїв розмежування процесуальної компетенції суб'єктів публічної адміністрації.

Конструктивними можна визнати висновки Логвиненко А.О. щодо необхідності оновлення теоретичного підґрунтя діяльності суб'єктів публічної адміністрації у судовому процесі. Участь зазначених суб'єктів у судовому процесі на захист суб'єктивних прав, свобод, законних інтересів інших осіб необхідно відмежовувати від законного представництва не тільки за критерієм форми участі (виключно звернення до суду із позовною заявою, крім випадків, визначених законом), але й за правовою природою. Зазначені особи реалізують інтереси держави у судовому процесі, тому їх правовий статус у процесі зумовлений не повноваженнями як законних представників, а процесуальною компетенцією як суб'єктів публічної влади.

Слід зазначити, що автор вірно наголошує на перспективності вибіркової передачі повноважень від суб'єктів державної влади до суб'єктів місцевого самоврядування, що безпосереднім чином визначатиме й процесуальну компетенцію таких суб'єктів.

Слід підкреслити, що вперше у вітчизняній науці адміністративного права дисертантом запропоновано науково-методологічний підхід щодо формування належної адміністративної процедури як основи визначення процесуальної компетенції органів публічної адміністрації, який враховує міжнародний досвід

формування таких процедур, а також усталені міжнародні стандарти у цій сфері.

У третьому розділі «Актуальні питання вдосконалення правового регулювання процесуальної компетенції органів публічної адміністрації» визначено перспективні напрями вдосконалення чинного законодавства. Зокрема, автор вірно наголошує на тому, що до назви Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. 1700-VII доцільно включити слова «та протидії», оскільки в такий спосіб буде забезпечено відповідність його назви змісту. Такий висновок випливає з аналізу положень цього Закону. Боротьба із таким соціальним явищем неодмінно включає в себе заходи не тільки запобігання, але й протидії корупції. Такий висновок випливає з розуміння корупційних діянь як правопорушень, а отже – явищ, що потребують заходів і протидії також.

Автор зазначає такі напрями вдосконалення правового регулювання процесуальної форми адміністративних юрисдикційних проваджень, що ініціюються у зв'язку із вчиненням адміністративного корупційного правопорушення, зловживання владою або службовим становищем: деталізація підстав ініціювання зазначених проваджень; уточнення строків їх проведення з метою оперативного вирішення питання щодо притягнення винних осіб до юридичної відповідальності; вдосконалення законодавчої бази загальних засад здійснення зазначених проваджень.

Варто підтримати думку дисертантки щодо необхідності розробки і прийняття проекту Закону України «Про адміністративне оскарження»: вдосконалення законодавства у сфері дисциплінарної відповідальності службовців цивільної служби у частині, що стосується урегулювання дисциплінарних прав суб'єктів їх застосування.

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення роботи знайшли відображення у 7 публікаціях, у тому числі: статей у наукових фахових виданнях України із юридичних наук – 4;

статей у зарубіжних фахових виданнях – 1; опублікованих тез виступів на міжнародних науково-практичних конференціях – 2.

Автореферат відображає зміст усіх основних положень дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації

У цілому, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Логвиненко А.О., необхідно зазначити, що їй притаманні певні дискусійні моменти, окремі питання вимагають додаткової аргументації.

1. Розглядаючи процесуальні форми реалізації компетенції органами публічної адміністрації, на нашу думку, дисертант замало уваги приділила неюрисдикційним процесуальним формам, в тому числі їх порівнянню з юрисдикційними процесуальними формами, що дало б змогу з наукової точки зору обґрунтувати ті види проваджень, які далі розкриваються по тексту.

2. На наш погляд, недостатньо виписані положення стосовно механізму правового регулювання процесуальної компетенції органів публічної адміністрації.

3. Автор зазначає, що дослідження правового статусу органів публічної адміністрації, загалом, та їх процесуальної компетенції, зокрема, вимагає залучення не тільки спеціально-юридичних знань та наукової методології, але й відповідного інструментарію інших галузей, зокрема: політології, соціальної філософії. Незважаючи на це, дисертант в своїй роботі недостатньо використовує інструментарій інших галузей, що, на нашу думку, є одним із недоліків даного дисертаційного дослідження.

4. Одним із недоліків даного дисертаційного дослідження, на нашу думку, виступає відсутність статистичних даних, пов'язаних із реалізацією проваджень органами публічної адміністрації за скаргами громадян. Використання статистичних даних у досліджуваному питанні, які б, на нашу думку, могли підкреслити важливість порушеної проблематики, стали б додатковим аргументом щодо потреби в розробці і прийнятті проекту Закону України «Про адміністративне оскарження».

5. Також посилив би роботу розгляд теорії юридичного прогнозування, адже запропонований проект Закону України «Про адміністративне оскарження» має на меті не тільки регулювання адміністративних відносин, а й формування прогнозних моделей правового впливу на нові адміністративні відносини, що постійно виникають в суспільному житті. За інших умов даний документ набуде вельми нестабільного характеру через часті зміни у векторах розвитку суспільства, і появу нових проблем в сфері адміністративних відносин.

Зазначені зауваження до положень дисертації, що виносяться на захист в цілому не впливають на позитивну оцінку роботи, натомість спрямовані на спонукання дисертанта до подальших поглиблених наукових досліджень в майбутньому.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертація Логвиненко А.О. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що розкриває сутність системи наукових знань, пов'язаних із теорією та практикою процесуальної компетенції органів публічної адміністрації через вироблення пропозицій щодо вдосконалення чинного адміністративного законодавства, окреслення напрямів його подальшого розвитку. Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел з проблематики дисертаційного дослідження. Автор сформулював свої висновки, які здатні стати внеском у розвиток вітчизняної теорії адміністративного та адміністративного процесуального права.

Таким чином, слід зазначити, що дисертація «Процесуальна компетенція органів публічної адміністрації: теорія та практика реалізації» відповідає вимогам, які встановлені у Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567. Дисертація є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані

результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання щодо правового регулювання процесуальної компетенції органів публічної адміністрації, а її автор – Логвиненко Аліса Олександрівна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Кандидат юридичних наук, доцент,
начальник відділу з питань надання
адміністративних послуг виконавчого
комітету Гостомельської селищної ради**

28.05.2020р

О.В. Литвин